

ALLIANSSIN LAUSUNTO TYÖTTÖMYYSTURVALAIN MUUTTAMISESTA (AKTIIVIMALLI)

Sosiaali- ja terveysministeriölle
STM/1919/2017

Lausunnon pääkohdat:

- Allianssi korostaa, että työttömät ovat keskenään hyvin erilaisissa elämäntilanteissa, ja määrällisten tavoitteiden sijasta nämä tarvitsevat yksilöllistä, omaan elämäntilanteeseensa sopivaa tukea.
- Aktiivimalli asettaa eri alueilla asuvat työttömät eriarvoiseen asemaan, sillä tarjolla olevien työpaikkojen ja palvelujen määrä vaihtelee alueittain.
- Mikäli työttömälle työnhakijalle ei kyetä tarjoamaan tämän työssäkäyntialueen sisällä tarkoituksenmukaista, aktiivisuusehdon täyttävää työllistämistä edistävää palvelua tai työpaikkaa, ei aktiivimallin mukaisia ylimääräisiä omavastuupäiviä tule soveltaa kyseiseen henkilöön.
- Aktiivimalli olisi käytännössä tulonsiirto kaikkein vaikeimmassa asemassa olevilta työttömiltä helpommassa työmarkkinatilanteessa oleville.
- Työmarkkinatuki tulee jättää aktiivimallin ulkopuolelle, sillä sen taso alittaa jo nykyisellään Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan edellyttämän tason.
- Allianssi kehottaa luomaan työttömien aktivointiin keinoja, jotka perustuvat sanktioiden sijaan työttömien oman aktiivisuuden tukemiseen sekä ohjauksen ja tuen tarjoamiseen.
- Työttömän mahdollisuuksia opiskella, tehdä vapaaehtoistyötä tai osallistua muuhun omaehtoiseen työllistymistä edistävään toimintaan työttömyysturvaa menettämättä tulee helpottaa.

Työttömyysturvan aktiivimalli

Allianssin mielestä esitetty niin kutsuttu aktiivimalli ei riittävällä tavalla tunnista, että työttömien elämäntilanteet ovat keskenään hyvin erilaisia. Osa työttömistä tarvitsee vahvempaa tukea työllistymiseensä tai heidän työttömyytensä taustalla on monimutkaisia taustatekijöitä. Työttömien joukossa on mm. osatyökykyisiä, vaikeasti työllistyviä sekä syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Nämä ryhmät tarvitsevat **määrällisten tavoitteiden ja sanktioiden sijaan tukea, joka huomioi heidän yksilöllisen tilanteensa**. Myöskään palveluiden piirissä olemisen ei tule olla itsetarkoitus, vaan palveluiden tulee olla mielekkäitä työttömän yksilöllisen tilanteen kannalta.

Aktiivimallin käyttöönotto edellyttäisi, että kaikille halukkaille kyetään tarjoamaan ehdot täyttävä työpaikka tai mielekäs työllistymistä edistävä palvelu. Nykyisellään tarkoituksenmukaisia palveluja ei riitä kaikille halukkaille, joten esimerkiksi kuntoutukseen

ohjataan myös henkilöitä, joita varten kyseinen palvelu ei ole suunniteltu, ja joilla olisi ennemmin tarvetta esimerkiksi palkkatukijaksolle.

Koska työpaikkoja ja palveluja ei ole koko maassa tarjolla yhtäläisesti, malli asettaa eri alueilla asuvat työttömät eriarvoiseen asemaan.

Omvastuupäivien lisääminen käytännössä pienentää työttömyysturvaa, jos henkilö ei työttömyyden pitkittyessä onnistu täyttämään aktiivisuusehtoa. Vain lyhyen aikaa työttömänä olevien toimeentulo sen sijaan paranisi hieman. Aktiivimalli onkin tulonsiirto kaikkein vaikeimmassa asemassa olevilta työttömiltä helpommassa työmarkkinatilanteessa oleville.

Mikäli aktiivimalli otetaan käyttöön, Allianssi esittää, että

- ***Mikäli työttömälle työnhakijalle ei kyetä tarjoamaan tämän työssäkäyntialueen sisällä tarkoituksenmukaista, aktiivisuusehdon täyttävää työllistämistä edistävää palvelua tai työpaikkaa, ei aktiivimallin mukaisia ylimääräisiä omavastuupäiviä voida soveltaa kyseiseen henkilöön.***

Allianssin mielestä aktiivimallia ei tule ulottaa koskemaan työmarkkinatukea.

Työmarkkinatuen nykyinen taso 697 euroa kuukaudessa jää niin selkeästi köyhyysrajan alapuolelle, että Suomi on joutunut Euroopan neuvoston sosiaalisen peruskirjan rikkomisesta järjestön tarkkailulistalle. Aktiivimalli heikentäisi entisestään kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien toimeentuloa. Köyhyysrajan alapuolella elävälle työttömälle 32 euron vähennys kuukausituloihin on merkittävä.

Työmarkkinatuki on erityisesti nuorten työttömien kohdalla yleisimmin käytetty työttömyysturvan muoto, sillä nuoret työnhakijat eivät yleensä täytä työssäolohtoa, joka oikeuttaisi ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. **Työmarkkinatuen alentaminen vielä nykytasoltaan johtaa helposti riippuvuuteen täydentävästä toimeentulotuesta.** Toimeentulotuesta ei ole suojaosia tai mahdollisuutta soviteltuun tukeen, jokainen lisäeuro vähennetään tulosta, eikä varallisuutta voi kerryttää. Näin ollen työttömän on toimeentulotuella ollessaan vaikeampaa ja vähemmän kannattavaa pyrkiä ensi vaiheessa työllistymään epäsäännölliseen, epätyypilliseen tai hyvin matalapalkkaiseen työhön tai muuten parantaa omaa asemaansa. Toimeentulotuen varaan joutuminen voikin näin ollen kasvattaa työttömän syrjäytymisriskiä.

Sanktioiden käyttö nuorten työttömien aktivoinnissa ei selvitysten mukaan tuota haluttuja lopputuloksia, vaan voi syventää nuoren syrjäytymiskehitystä. Nuorten kanssa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden mukaan vähimmäisturvan leikkaukset voivat johtaa esimerkiksi velkaantumiseen tai ajautumiseen yhä vaikeampaan elämäntilanteeseen. Jos sanktioita määrätään laiminlyönnistä, jonka taustalla on esimerkiksi masennus, uupuminen tai heikentynyt toimintakyky, väärinymmärrys, maahanmuuttajilla kielitaidon puute tai muu vastaava syy, on sanktion käyttö tilanteessa väärä ja epätarkoituksenmukainen toimenpide, joka ainoastaan vaikeuttaa työttömän nuoren elämänhallintaa.¹

¹ esim. Kohti onnistunutta nuorisotakuuta, 2014; Palola & al 2012: Nuoret koulupudokkaat sosiaalityön asiakkaina

Lisäksi Allianssi huomauttaa, että jos laki tulee voimaan 1.1.2018, ei ensimmäisen tarkastelujakson tule olla vuoden 2017 puolella, sillä tällöin säännöksiä sovellettaisiin takautuvasti ennen lain voimassaoloa tapahtuneeseen toimintaan.

Kannatettavat aktiivisen työvoimapolitiikan toimet

Allianssi kehottaa luomaan työttömien aktivointiin keinoja, jotka perustuvat sanktioiden sijaan työttömien oman aktiivisuuden tukemiseen sekä ohjauksen ja tuen tarjoamiseen. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä hyviä kokemuksia on saatu muun muassa nuorten matalan kynnyksen palvelupisteistä Ohjaamoista, etsivästä nuorisotyöstä, työpajoista, työkokeiluista, nuorten aikuisten osaamisohjelmasta sekä Sanssi-kortista. Lisäksi tulee varmistaa riittävä toisen asteen opiskelupaikkojen määrä ja korkea läpäisyaste.

Kansainväliset seurantatutkimukset osoittavat, että nousevassa suhdanteessa nuoriin kohdistuvien tukitoimien tuotto-panos-suhde on parhaimmillaan. Nyt, kun työllisyys on kääntynyt lievään nousuun, on otollinen aika tarjota työttömille apua ja tukea työllistymiseen.

Työttömän mahdollisuuksia opiskella, tehdä vapaaehtoistyötä tai osallistua muuhun toimintaan työttömyysturvaa menettämättä tulee helpottaa. Mahdollistamalla työttömien omaehtoista aktiivisuutta voidaan työttömiä kannustaa yksilöllisen tilanteensa kannalta mieläkkääseen aktiivisuuteen ilman, että luodaan erillisiä seuranta-, raportointi- ja sanktiojärjestelmiä. Työtön menettää nykytilanteessa helposti oikeuden työttömyysturvaan, mikäli hänen osapäiväinenkin opiskelunsa, vapaaehtoistyönsä tai muu toiminta tulkitaan te-toimistossa sellaiseksi, että se voisi estää työn vastaanottamisen tai aktiivisen työnhauun. Työttömien aktiivisuuden mahdollistamiseksi näitä tulkintoja tulee lieventää.

Allianssi pitää hyvänä linjausta, jonka mukaan yritystoiminnan pää- tai sivutoimisuutta ei arvioitaisi 4 kk aikana yritystoiminnan aloittamisesta, kunhan työttömyysetuutta saava hakee kokoaikatyötä eikä kieltäydy työstä tai palveluista.

Allianssi esittää, että

- ***työtön saa opiskella sekä tehdä vapaaehtoistyötä työttömyysturvaa menettämättä, kunhan hän hakee työtä ja on työn vastaanottamisvelvoitteen piirissä.***

Helsingissä 16.6.2017

Eero Rämö
puheenjohtaja

Olli Joensuu
pääsihteeri